

**Міністерство освіти і науки України  
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова  
Кафедра загальної і соціальної психології та психотерапії  
Кафедра політичної психології і соціально-правових технологій  
Інститут психології імені Г. С. Костюка  
Сумський державний педагогічний університет  
імені А. С. Макаренка  
Кафедра психології  
Білоруський державний університет  
Кафедра загальної і клінічної психології**

## **МАТЕРІАЛИ**

**III НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

# **МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЗАГАЛЬНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА**

**18-19 травня 2018 року**

**КИЇВ - 2018**

УДК: 159. 316.6:615.851

М 54

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету психології  
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова  
(протокол № 7 від 19 квітня 2018 р.).

Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства/ Матеріали III науково-практичної конференції з міжнародною участю (18-19 травня 2018 року, м. Київ). [За ред. д.п.н., проф.С. О. Ставицької, к.п.н., доц. Т. В. Бушуєвої]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 158 с.

Збірник містить матеріали III науково-практичної конференції з міжнародною участю «Методи і технології загальної і соціальної психології та психотерапії в умовах сучасного суспільства», що висвітлюють результати психологічних досліджень проблем розвитку особистості в глобалізованому світі, в умовах суспільних криз та питань соціальної психології, і психотерапії в контексті надання психологічної допомоги.

© Колектив авторів, 2018

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018

## Зміст

### *Розділ 1. Загальнопсихологічні проблеми розвитку особистості в глобалізованому світі. Соціально-психологічні, культурологічні та релігійні проблеми розвитку духовності особистості*

<b>Андрущенко І.Г.</b> Особливості мотивації досягнення успіху.....	6
<b>Бартовська О.Ю.</b> Визначення сутності ціннісного самовизначення учнів раннього юнацького віку.....	8
<b>Білицька Л.М.</b> Особливості мотиваційної сфери фітнес-тренерів.....	12
<b>Бушуєва Т.В., Корепанова А.І.</b> Психологічні особливості оптимізму особистості .....	15
<b>Вольнова Л.М.</b> Соціально-психологічні проблеми розвитку духовності особистості майбутнього фахівця.....	18
<b>Воронович Д.В.</b> Взаимосвязь конформности и межличностных отношений студентов ФСК БГУ в группе.....	20
<b>Крат Д.А.</b> Вплив медіа на самосвідомість юнаків.....	23
<b>Кутішенко В.П.</b> Цинізм як моральна дезорієнтація особистості.....	26
<b>Маляр О.І., Подкопаєва Ю.В.</b> Роль емоційних переживань у формуванні духовної сфери молодшого школяра на прикладі засобів мас-медіа...	29
<b>Мусіяка Н.І.</b> Особливості страху самовираження як деструктивної детермінанти молодших школярів з різним рівнем навчальних досягнень...	32
<b>Наконечна М.М.</b> Інтерсуб'єктна взаємодія як основа особистісного розвитку .....	35
<b>Папуча М.В.</b> Виразність як фундаментальна ознака особистості. ....	37
<b>Перегончук Н.В.</b> Професійна підготовка майбутніх психологів: сучасний стан та перспективи... ..	39
<b>Пожидаєва Н.Л.</b> До проблеми дослідження ціннісно-сміслової сфери особистості в період ранньої дорослості .....	43
<b>Радюк П.М., Басинская И.В., Нехвядович И.Г.</b> Взаимосвязь между лидерскими качествами и «большой пятеркой» личностных особенностей преподавателей.....	46
<b>Ридун А.А.</b> Вплив тривожності на самооцінку у студентському віці .....	50
<b>Ставицька С.О.</b> Моральний закон, моральна свідомість та самосвідомість у християнській традиції.....	52
<b>Ставицький Г.А.</b> До питання гібридизації особистості в глобалізованому світі... ..	57
<b>Хмілевська Ю.А.</b> Методи дослідження креативності як складової професійної компетентності студентів акторських спеціальностей.....	60
<b>Хомчук М.М.</b> Психологічні особливості соціалізації та побудови міжособистісних стосунків творчої молоді.....	63
<b>Шамлян К.М.</b> Про підходи до вивчення вольової сфери особистості .....	66
<b>Швецова Ю.Г.</b> Взаємозв'язок стилів сімейного виховання та особливостей .....	

прояву гендерних стереотипів у юнацькому віці.....	68
<b>Школенко О.В.</b> Комунікативні здібності майбутніх психологів.....	71
<b>Шубіна Ю.О.</b> Вплив сімейного виховання на розвиток особистості молодшого школяра .....	72
<b>Щілінська Г.В.</b> Дивергентне мислення підлітків у процесі навчання: основні особливості.....	75
<b>Чижова В.В.</b> Відмінності у психічному розвитку дітей шестирічного та семирічного віку .....	79
<b>Яворська В.Ф.</b> Уточнення психологічної сутності поняття «батьківство» ..	82
<b>Яворська-Ветрова І.В.</b> Дослідження особливостей самоставлення студентів у контексті самодетермінації розвитку особистості.....	84

## ***Розділ 2. Особистість в умовах кризового суспільного розвитку. Соціальна психологія та психотерапія в контексті надання психологічної допомоги***

<b>Авин А.И.</b> Когнитивно-емпатическая терапия и системно-эклетический подход в психотерапии зависимостей.....	87
<b>Бушуєва Т.В.</b> Задоволеність життям та копінг-поведінка жінок середнього віку .....	90
<b>Гаврилюк С.С.</b> Психотравма дитини як загроза суспільного розвитку .....	93
<b>Гетьман Т. О.</b> До питання вирішення проблеми зі здоров'ям молодших школярів .....	97
<b>Гюльяр О.В., Білоус О.В.</b> Теоретичний аналіз проблеми особливостей функціонування захисних механізмів особистості.....	100
<b>Зайчикова Т.В.</b> Психологічне здоров'я працівників організацій як умова демократичного розвитку суспільства .....	103
<b>Збродська І.Г.</b> Специфіка емоційного вигорання волонтерів в Україні .....	109
<b>Кашпур Ю.М., Андрющенко Н.І.</b> Авторська анкета на виявлення підлітків, які в класі є соціально ізольованими.....	112
<b>Кузікова С.Б.</b> Особливості перебігу кризи середнього віку.....	115
<b>Міщук С.С.</b> Ігрові тілесно-динамічні вправи та їх основні ефекти у роботі з психотравмованими дітьми .....	118
<b>Медвідь Л.О.</b> Проблема готовності до шкільного навчання дітей з гіперактивністю.....	121
<b>Отич Д.Д., Пишнюк О.В.</b> Особливості переживання студентами складних життєвих ситуацій під час навчання у ЗВО .....	124
<b>Павлова В.П.</b> Симптоми професійного вигорання у лікарів.....	127
<b>Пономаренко Т.І.</b> Психопрофілактика виникнення конфліктів у підлітковому віці.....	130

<b>Распутько Ю.В.</b> Психологічні механізми захисту особистості .....	132
<b>Репецька А.В.</b> Екзистенціальна рефлексія: сутність, основні властивості та ознаки.....	135
<b>Рудзік І.М.</b> Психологічні особливості профілактики та подолання синдрому «професійного вигорання».....	138
<b>Сидоренко О.Б.</b> Потенціал самоактуалізації в структурі професійної мобільності майбутніх фахівців-психологів.....	142
<b>Созонова Л.Г.</b> Основні напрями психологічного супроводу практичної підготовки студентів педколеджу... ..	145
<b>Матвієнко Ж.І., Ставицька С.О.,</b> Особливості самооцінки жінок з післяпологовою депресією.....	148
<b>Улько Н.М.</b> Втрати як наслідок емоційної травматизації особистості.....	151
<b>Федоренко А.Ф.</b> Технології психологічного впливу на ціннісно-смісловий розвиток студентської молоді...	

духовного самовизначення. Цей самоаналіз інколи ілюзорний, нерідко є необґрунтованими і юнацькі плани. Однак, потреба в ньому є свідченням розвиненої особистості, важливою передумовою цілеспрямованого самовиховання. Важливою ознакою самосвідомості особистості у ранній юності є самоповага — узагальнене ставлення людини до себе, міра прийняття чи неприйняття себе як особистості, яка виявляється у задоволенні собою, почутті власної гідності, позитивному ставленні до себе, узгодженні свого Я-реального з Я-ідеальним [3].

В цьому аспекті формування самовідомості і втілюється кореляційна функція медіа, тобто юнак бачачи певні еталони приміряє їх на себе, таким чином формуючи уявлення про себе. Отже, становлення самосвідомості у юнацькому віці залежить від медіа, тобто уявної реальності, з якої юнак бере інформацію про оточуючий світ.

#### **Список використаних джерел**

- Грицак Я. Життя, смерть та інші неприємності/ Я. Грицак — К.: Грані-Т, 2008. — 232 с.
- Кириллова Н. Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну / Н. Б. Кириллова. — М.: Академический проект, 2005. — 448 с.
- Зелінська Т. М. Психологія особистісного розвитку в юнацькому віці /Т. М. Зелінська, С. О. Ставицька. //Вікова та педагогічна психологія: підручник. — К. Каравела, 2013. — 399 с. - С. 199-243
- Тойнби А. Дж. Постигжение истории./А. Дж. Тойнби. — Москва: Прогресс, 1991. — 736 с.

*Кутішенко Валентина Петрівна,  
кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної,  
вікової та педагогічної психології Київського університету  
імені Бориса Грінченка (м. Київ)*

#### **ЦИНІЗМ ЯК МОРАЛЬНА ДЕЗОРІЄНТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ**

Важливим завданням психологічної науки є вивчення морального розвитку людини та особливостей формування у неї моральних настанов. У сучасному світі все частіше спостерігається терпиме ставлення до проявів насилля та аморальної поведінки, знецінення людського життя, немотивована агресія. Сьогодні цинізм набуває різних форм: від відкритого вандалізму — до тонкого маніпулювання людьми заради власної наживи. Навіть на державному рівні чиновники різних рангів демонструють цинічне ставлення до людини, яке виправдовують посадовими обов'язками, а висока моральність особистості не є критерієм оцінки її успішності. Саме тому



моральна дезорієнтація особистості, яскравим прикладом якої є цинізм, стає надзвичайно актуальною проблемою сьогодення.

У науковій літературі цинізм розглядається як міждисциплінарна проблема. Екскурс в історію *поняття* дозволяє стверджувати, що воно виникло в лоні давньогрецької філософської школи кінізму (циніків), засновниками якої були Антисфен і Діоген. Вчення циніків існувало як контр-культурна позиція, яка ґрунтувалася на певних гносеологічних і філософсько-антропологічних тезах, таких як номіналізм, вимоги повернення до природного, тваринного стану, критика досягнень культури, космополітизм, атеїзм тощо. Висунувши ідеал безмежної духовної свободи індивіда та зведення до мінімуму його потреб, кініки ставилися з демонстративною зневагою до соціальних інститутів, звичаїв і загальноприйнятих культурних норм. Саме тому за часів краху великих ідеологій і релігійних доктрин циніки швидко завойовували масові симпатії [1].

Видатний філософ сучасності П. Слотердаjk уважає, що сучасний цинізм має свої особливості. Це крайня ступінь практицизму, зіткнення в одній свідомості системи загальноприйнятих гуманістичних цінностей та не менш розвиненої і диференційованої шкали споживчих цінностей, в якій духовності, в старому розумінні цього слова, місця немає. Сьогодні цинік стає масовим інтегрованим в суспільство антигромадським типом, який сприймає свій спосіб існування не як щось ганебне, а як реалістичний відкоригований погляд на речі [4].

У свій час Б. Рассел, аналізуючи причини поширення цинізму серед молоді, вказував на те, що це явище зумовлено крахом загальнолюдських цінностей. Так, він вважав, що більшість молодих людей переконані, що Бог був створений саме для людини, вони більше переймаються наслідками своєї віри в цьому світі, ніж тим іншим світом. У старі часи істина була абсолютною, вічною і трансцендентною. Так, колись Спіноза вважав, що його надихає інтелектуальна любов до Бога. Сучасна людина вірить в те, що вона управляється економічними мотивами, або, разом з Фрейдом, в те, що в основі її віри лежить сексуальний мотив. Щодо патріотизму, то інтелектуальна молодь на думку Б. Рассела не здатна прийняти його як адекватний ідеал. Вона розуміє, що патріотизм хороший для підкорених націй, але як тільки підкорена нація домагається свободи, націоналізм, який до цього був героїчним, стає деспотичним. Вчений вважає, що ряд сучасних винаходів прагнуть зробити людей дурнішими, а більшість сучасних художників хочуть спричинити іншим переживання сильного болю, аніж сприяти отриманню ними задоволення від мистецьких творів. Шлях

подолання цинізму Б. Рассел вбачав у вихованні побудованому на справжніх культурних цінностях, а також у зобов'язанні інтелектуальної молоді бути інтелігентними [3].

Цинізм як психолого-етичний феномен детально розкрито в роботах П.М. Устіна, який наголошує на тому, що це явище можна розглядати у двох вимірах: як масове явище, яке є наслідком домінування цинічної ідеології і культури, що визначає орієнтири сприйняття навколишньої дійсності в межах визначеної спільності людей та як особистісну рису – цинічність, яка проявляється через заперечення або презирливе ставлення до загальноприйнятих людських цінностей, які становлять духовне багатство людей, накопичене у межах певної культури, окремої спільноти та всього людства. Це демонстрація негативного ставлення до загальноприйнятих норм моралі, негідна мовна поведінка [5].

Пугніна А.П. розглядала цинізм як проблему соціалізації. На прикладі підліткового цинізму авторка розглядає причини появи цинізму. Вона стверджує, що підліток використовує цинізм як захисний механізм, «засіб оборони» від навколишнього світу. Часто підліток цинічно поводить себе через здійснення на нього впливу ЗМІ або групи однолітків, що пропагують цинічне ставлення до суспільства, а також таке ставлення може бути викликане негативною сімейною обстановкою, відсутністю сім'ї або зрадою близьких людей [2].

Отже невір'я, крах трансцендентного, духовних цінностей, заміна їх на споживацькі зумовлюють вибір особистістю цинізму як стратегії виживання. Оскільки цинізм зумовлюється специфікою соціалізації особистості, то важливо запорукою усунення цього явища є акцент у вихованні підростаючого покоління на формуванні загальноприйнятих людських цінностей, здатності до співчуття та співпереживання, бережного ставлення до інших людей, до власних висловлювань, здатності до глибоких трансцендентних переживань. Звичайно, що проблема цинізму має вирішуватися на державному рівні, бо у суспільстві, пронизаному цинізмом з'являється більша вірогідність розвитку у її громадян цинічних настанов.

#### **Список використаних джерел**

1. Кудрявцева В.И. Цинизм античный и цинизм современный: историко-философский анализ концепции П. Слотердайка: дис. ... канд. философ. наук: 09.00.03 / В.И. Кудрявцева. – Екатеринбург, 2009. – 145 с.

2. Пунгина А. П. Циники. Кто они и откуда? // Молодой ученый. — 2015. — №23. — С. 893-896. — Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/103/24105/> (дата обращения: 16.04.2018).



3. Рассел Б. О юношеском цинизме / Б. Рассел – Режим доступа: [http://antimilitary.narod.ru/antology/russel/russel\\_cinism.htm](http://antimilitary.narod.ru/antology/russel/russel_cinism.htm). – (дата обращения 10.04.2018)
4. Слотердайк П. Критика цинического разума / П. Слотердайк. – Екатеринбург: Урал, 2001. – 584 с.
5. Устин П. Н. Исследование циничности — нравственно-этического компонента личности: дис.... канд. психол. наук: 19.00.01 / П. Н. Устин. – Казань, 2003. – 174 с.

*Маляр Олена Іванівна,  
кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри  
психолого-педагогічної освіти та соціальних наук,  
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» (м. Вінниця)  
Подкопасва Юлія Валеріївна,  
кандидат психологічних наук, асистент  
кафедри педагогіки та соціальної роботи  
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича  
(м. Чернівці)*

### **РОЛЬ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНОЇ СФЕРИ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НА ПРИКЛАДІ ЗАСОБІВ МАС-МЕДІА**

В сучасному насиченому інформаційному просторі відбувається різносторонній вплив мас-медіа на розвиток та формування особистості дитини молодшого шкільного віку. Діти, сприймаючи інформацію з різних медіазасобів, під впливом емоцій, обирають як позитивні, так і негативні приклади для ідентифікації та їх наслідування, що актуалізує дану проблему. Так, К. Роджерс та Р. Бернс у своїх дослідженнях зосереджували увагу на усвідомленні та розвитку внутрішніх сил особистості дитини, її емоціях, відносинах, переконаннях, цінностях, сприйняттях та проблемах [1; 5].

Становлення основних особистісних якостей, формування основи самосвідомості, перших уявлень про духовні ідеали, цінності дітей молодшого шкільного віку відбувається у тісному взаємозв'язку з їх емоційним розвитком (І. Д. Бех, І. С. Булах, О. В. Квашук, Е. О. Помиткін, С. О. Ставицька та ін.).

Вчені (М. Коул, С. Пейперт, С. Лівінгстон, С. Л. Новоселова, Ш. Текл) стверджують, що захоплення дітей кібернетичним простором сприяє переживанню тих емоцій, які вони не завжди отримують у реальному житті.